

Mottagare
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Uppföljning Vuxenutbildningens lärcentrum

Förlag till beslut

Informationen tas emot.

Sammanfattning

Det befintliga utbudet av lokala möjligheter till eftergymnasial utbildning täcker inte behoven på Gotland. För att långsiktigt säkra kompetensförsörjningen är det inte hållbart att enbart förlita sig på utbildningar via Uppsala universitet Campus Gotland eller nyrekrytering utifrån. Ett etablerat lokalt Lärcentrum spelar en central roll för livslångt lärande, regional hållbar utveckling och genom att sänka trösklar till högre studier.

Under det senaste året har följande arbetssätt utarbetats inom ramen för projektet Utveckla Lärcentrum som distribueras som bilaga till denna tjänsteskrivelse.

Lärcentrum har etablerat en rad samarbeten med olika lärosäten och utbildningsaktörer.

Finansieringen av tentamensservice är en kritisk punkt och Lärcentrum över hela landet gör olika, varför det också blir en likvärdighetsproblematik beroende på var du bor.

För närvarande finansieras Vuxenutbildningens lärcentrum på Gotland med tillfälliga projektmedel, vilket skapar osäkerhet för den långsiktiga verksamheten och försvårar planeringen av framtida samarbeten med lärosäten.

Ärendebeskrivning

Lärcentrum under utveckling

Det befintliga utbudet av lokala möjligheter till eftergymnasial utbildning täcker inte behoven på Gotland. För att långsiktigt säkra kompetensförsörjningen är det inte hållbart att enbart förlita sig på utbildningar via Uppsala universitet Campus Gotland eller nyrekrytering utifrån. Ett etablerat lokalt Lärcentrum spelar en central roll för livslångt lärande, regional hållbar utveckling och genom att sänka trösklar till högre studier.

Under det senaste året har följande arbetssätt utarbetats inom ramen för

projektet Utveckla Lärcentrum (se bilaga).

Kartläggning av lokala kompetensförsörjningsbehov

Identifiering av utbildnings- och kompetensbehov har skett i huvudsak via tre kanaler:

Strategiska nätverk: till exempel Regionens kompetensförsörjningsstrateg, Kompetensplattformen (numera Kompetensrådet), Campus Gotland (UU), Tillväxt Gotland m fl.

Andra projekt och samarbeten: till exempel det avslutade projektet Kompetenskvittot.

Direkta kontakter med arbetsgivare: på initiativ av Lärcentrum eller av arbetsgivare, eller via Vuxenutbildningens yrkesvuxsamordnare.

Genom en kombination av nationella riktlinjer och rekommendationer samt lokala analyser tror vi oss få en god bild av utbildningsbehoven på Gotland.

Utbildningssamarbeten

För att säkerställa att utbildningarna svarar mot den gotländska arbetsmarknadens behov och leder till anställning arbetas nu utifrån följande process:

Förankring: Identifiering av nivå (Gymnasial/YH/Högskola) och form (Reguljär/Uppdrag). Möjligheter till egen regi? (Vid utbildning på högskole-/universitetsnivå krävs alltid samverkan med lärosäte).

Samverkan: Förhandlingar om studieortsbaserad/decentraliserad form och anpassning till lokala förutsättningar, även ur ett studerandeperspektiv (ex. antalet resor till lärosäte). Lärcentrum agerar sammanhållande länk mellan arbetsgivare och lärosäten.

Hållbarhet: Säkerställa att lokala arbetsgivare är villiga att ta emot studerande för VFU och har för avsikt att anställa efter examen.

Startade och planerade samarbeten:

Socionomutbildning (Högskolan i Gävle): Två omgångar pågår, ny start planerad till hösten 2026.

Tandhygienist (Karlstad Universitet): Initierat i samarbete med Folk tandvården Gotland. På grund av brist på utbildade VFU-handledare kunde endast ett fåtal platser erbjudas initialt. Dialog pågår för vidare samarbete och stärkt informationskampanj inför start hösten 2026. Även privata aktörer har visat intresse för att ta emot VFU-studenter men det är en fråga för KaU.

Grundlärare fritidshem (Linköpings Universitet): Avtal klart för en erfarenhetsbaserad utbildning med tolv platser i två omgångar, start hösten 2026. Eftersom lärarbehörigheten är låg inom fritidshemmen på Gotland (ca

25%) är avsikten att fortsätta samarbetet kring en icke erfarenhetsbaserad variant från och med hösten 2028.

Ämneslärarutbildning, matematik och naturorienterande ämnen, år 7-9 (Högskolan i Kristianstad): Här togs inledningsvis kontakt med annan kommun för att ta del av erfarenheter kring utbildningssamarbete. HR UAF såg möjligheter till anställning som studentmedarbetare med studielön, det bedöms strategiskt då det kan öka chansen att färdigutbildade stannar på Gotland. I skrivande stund har vissa förutsättningar för Lärosätet ändrats men någon form av utbildningssamverkan kommer att ske, med utbildningsstart hösten 2026.

Tekniskt basår: Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) har ett projekt med tekniskt basår i decentraliserad form men kan för närvarande inte starta nya samarbeten. Därav startas ett eget tekniskt basår på gymnasial nivå i Vuxenutbildningens regi. Målet för Lärcentrums huvuduppgift blir att söka eftergymnasiala samarbeten som möjliggör vidare studier efter avslutat basår.

Stödpedagog inom funktionshinderområdet (YH): I samarbete med SOF pågår ett utforskande arbete kring fortbildning av redan anställd personal inom omsorg om personer med funktionsnedsättning (OOF). I det närmaste (hösten 2026) finns möjlighet till samverkan kring en "närdistans" variant med Kompetensutvecklingsinstitutet (KuI) som utbildningsaktör². Till hösten 2027 finns fem arbetsgivare med som referenser i KuI:s ansökan. Tillsammans med arbetsgivare ser vi även över möjligheten att eventuellt etablera en "egen" yrkeshögskoleutbildning, utifrån den nationella kursplanen. I samarbete med privata och offentliga arbetsgivare behöver vi se över vad som blir mest fördelaktigt för Gotland. Utbildningssatsningen är i stort avhängigt arbetsgivares möjlighet till statliga medel för fortbildning.

Lokalt lärcentrum sänker trösklarna till högre studier

Projektet "Utveckla Vux Lärcentrum" har bekräftat att ett lokalt lärcentrum är en förutsättning för att sänka trösklar till högre studier på Gotland. Genomförandet har dock visat att det inte finns en enhetlig struktur som är gångbar för alla utbildningssamarbeten. Behovsbilden skiftar beroende på bransch och på om den lokala arbetsgivaren har en etablerad långsiktig kompetensförsörjningsstrategi. Dessutom skiljer sig utbildningsanordnarnas arbetssätt och krav åt markant.

Tentamensservice – ett nationellt dilemma

Finansieringen av tentamensservice är en kritisk punkt och Lärcentrum över hela landet gör olika, varför det också blir en likvärdighetsproblematik beroende på var du bor.

Kostnaden för tentamensservice hamnar idag helt på det lokala lärcentrat, vilket på sikt inte är hållbart. Den etablerade avgiftsmodellen på Gotland (100 kr för boende i kommunen, 500 kr för andra) har dessutom skapat ojämlikheter för studenter som går samma utbildning med Visby som studieort

men är folkbokförda i olika kommuner. Samordnare och administrativ chef har sett över det och de som har Gotland som studieort, oavsett bostadsort, betalar nu den lägre avgiften.

Finansiering av Lärcentrum

Trots att ett lärcentrum har en betydande roll i utbildningssystemet saknas en nationell finansieringsmodell för dess verksamhet. Tidigare utredningar har föreslagit en statlig finansiering, men idag ligger det ekonomiska ansvaret fortfarande huvudsakligen på kommunen. Till skillnad från ordinarie högskole- och yrkeshögskoleutbildningar utgår ingen ersättning från lärosäten eller utbildningsleverantörer för decentraliserade utbildningar, vilket är till största del lärcentrums verksamhet.

För närvarande finansieras Vuxenutbildningens lärcentrum på Gotland med tillfälliga projektmedel, vilket skapar osäkerhet för den långsiktiga verksamheten och försvårar plane-ringen av framtida samarbeten med lärosäten.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse, 2026-02-18

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör

Hanna Sällström Jonasson
Avdelningschef vuxenutbildningen